

דבר המערכת

עלון זה הוא מיוחד בכך שאינו שייך לסדרת העלונים של רבנו שדורש בשכונתנו עלון זה הוא הוצאת עמותת מקדש בציון, עלון שבו נאספו תשובות שהשיב רבנו לשאלותיו של נציג העמותה. בהיותו חבר בבית הדין לבני נח שעיקר מושבו הוא בהר ציון בירושלים.

נושא הגיליון: תפקידינו לקראת הגאולה.

הברית שהכיר בירושלים ששייכת לעם ישראל מאז דוד המלך, ומצדה השני של המטבע ציור של בית המקדש. שהמטרה שיכירו גם בצורך המקדש.

המטרה הייתה כאמור לפרסם את עניין המקדש ואם הקב"ה ייתן ויהיו גם רווחים, יהיו אלה להוצאות כל ענייני המקדש: לימוד, תרגול וכו'. והנה זכתה המדליה לפרסום גדול בעולם והיה לזה סיקור בעיתונים חשובים בעולם. וכמובן שבעקבות כך רבו הקונים יהודים ולא יהודים וזה הביא כסף לעמותה.

ובא הנציג לבית הדין וחשש גדול בפיו, אולי אסור להשתמש בכסף שבא על ידי הגויים לצורך ענייני המקדש. בגלל הכתוב (עזרא ד' ג') כשבאו הכותים להצטרף לבניית המקדש דחו ראשי ישראל את בקשתם ואמרו להם: "לא לכם ולנו לבנות בית לאלוקינו" ואין זה

שאלה: כדי לעורר את המודעות לבקש את בניין המקדש ככתוב (הושע ג' ברש"י): בשלושה דברים מאסו ישראל בעת הפילוג של עשרת השבטים ממלכות בית דוד. בה' אלוקיהם, במלכות בית דוד, ובבית המקדש. ואין מראים סימן טוב לישראל עד שיחזרו ויבקשו את שלושתם. ככתוב (שם ג' ה'): "אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלוקיהם, ואת דויד מלכם, ופחדו אל ה' ואל טובו [לפי קבלת חז"ל הכוונה לבית המקדש] באחרית הימים".

העמותה הנפיקה מדליה אשר בצדה האחד חקוקים כורש מלך פרס שהכריז (עזרא א' ב'): "כה אמר כורש מלך פרס: כל ממלכות הארץ נתן לי ה' אלוקי השמים! והוא פקד עלי לבנות לו בית בירושלים אשר ביהודה, ומי בכם מכל עמו יהי אלוקיו עמו ויעל לירושלים אשר ביהודה, ויבן את בית ה' אלוקי ישראל...ולידו גם טראמפ נשיא ארצות

רק לשעתו, אלא זו הלכה לדורות ולכן אפילו לבניין בית כנסת לא מקבלים מהם.

תשובת בית הדין הייתה: שאין חשש כיוון שהמטבע נמכר כעניין מסחרי ללא קשר לתרומה, ולכן רשאית העמותה לעשות ברווחים כראות עיניה, ולכן יכולה העמותה להשתמש בכסף לענייני המקדש.

שאלה שנייה: הייתה היות ועיקר קוני המטבע היו נוצרים ותכן שישתמשו לרעה בקשר שכביכול נוצר עמם לטובת דתם. גם בזה הייתה מסקנה של רוב מוחלט של בית הדין. שלאדם פרטי כן למכור לו שאין לו יכולת לנצל זאת לרעה. אבל לא למוסדות דת שרוצים לקנות כי יש לחשוש שכוונם לרעה, לומר שיש להם קשר עם בית הדין שאחראי להפקתו.

ושאלה נוספת: שהלא כתוב (בזכריה ב' יד): "רוני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאום ה' ונלוו גוים רבים אל ה' ביום ההוא והיו לי לעם ושכנתי בתוכך" וגו' מי ראוי להיקרא נלווה אל ה' הרמב"ם (הל' מלכים פרק י"א) כתב שהקב"ה השתמש בדתות אחרות כדי לקרב את האנושות אל האמת אבל זה היה רק אמצעי שתפקידו באחרית הימים יגמר והכל יכירו את האמת. לכן היות ואלו שרוצים להיות נלווים אל ה'.

חייבים להאמין ולקיים דברים אלו:

א. להאמין בבורא העולם שברא הכל. והמשגיח על כל הקיים. רוצה ומחייב שיקיימו את הוראותיו לאנושות. ללא אמונה במתווכים או שותפים, האמונה בדתות הקודמות או במייסדיהן היא רק שהם כאישים היסטוריים שעזרו לקדם את האנושות למטרה בלבד ואין לאליל שום כוח מלבדו.

ב. צריך להאמין ולקיים את המסר האלוקי לאנושות שהתחזק בהר סיני והן שבע מצוות בני נח, וכל החובות המוסריות. כחסד, הכרת הטוב, כיבוד הורים, וחכמים וכולי

ג. המקדש העתידי שיקום בירושלים יהיה בית ה' לכל העמים ויחד עם זאת יהיו שם מדרגים: אומות העולם, עם ישראל מלידה וגרים, לויים וכהנים, כל אחד ותפקידו המיוחד לו בתוך הכלל המשותף ככתוב (צפניה ג' ט'): "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעובדו שכם אחד".

תפקיד הכהנים

שאלות נוספות: מה הוא התפקיד של הכהנים והלויים במקדש, וכן מה תפקיד עם ישראל בנוסף לעבודתם במקדש. להכינם לעבודת המקדש. כדי שכשיבנה המקדש ימלאו אותה כהלכה. וכן למלא את התפקידים המיוחדים שלהם לאומה שהם לא תלויים במקדש

בימינו שבעוונות אין מקדש ואין טהרה, אין לכהנים בפועל שום תפקיד מיוחד

הנראה גם הרב כהנמן פעלתנותו הגדולה אולי הייתה קשורה גם להרגשתו ככהן כי בחתימתו היה מוסיף את המילים בברכת כהנים באהבה סמל למצוות הכהנים.]

החפץ חיים והרב קוק תרגלו ענייני עבודה במקדש כמו שהחפץ חיים היה רץ במקום שהיה דומה לעלייה בכבש המזבח. על הרב קוק מסופר שכבר בילדותו עם חבריו, משחקיו היו כעין תרגולים לקראת העבודה במקדש. החפץ חיים פעל רבות ללימוד ענייני קדשים להיות מוכנים לעת המקדש, והמשיל את הדבר לחתן שעסוק בענייניו ונודע לו כי הכלה כבר ממתינה לו, הרי הוא יעזוב הכל וימהר אליה. כך הקב"ה יראה שאנו מוכנים גם הוא ימהר לגאלנו.

מצב הלוויים עוד יותר גרוע הדבר היחידי שהם עושים והוא רק מעין זכר לעבודתם נוטלים את ידי הכהנים לפני שעולים לברך את העם. והמעשר הראשון שהוא מתנה להם העניין עוד לא מסודר במיוחד אחר עונש עזרא הסופר שקנס אותם משום שלא עלו בזמנו.

והנה בימינו שאנו כבר בארץ הקודש ולא בחוץ לארץ ולפי בעל האור שמח בטלה גזרת הגלות כבר מעת הצהרת סן רמו שקבעו שם כובשי הארץ שארץ ישראל תהיה ביתם הלאומי של היהודים. וגם לפי החפץ חיים והגה"צ

באומה, אלא המצווה לברך את העם, ולפדות את הבכורות. מצוות מתנות כהונה כמו זרוע לחיים והקיבה הם נוגעים יותר לשוחטים ובעלי האטליזים וכן ראשית הגז לבעלי הצאן, שיש להם עסק עם כהנים המוכרים להם ('מכירי כהונה') בנתינה גמורה של המתנות, או בצורה של עסקה שקונים מהם את המתנות. ופדיון פטר חמור שהוא דבר נדיר ביותר, כי בחברות תעשייה וכדו' השימוש בחמורים אינו קיים. את התרומה שורפים כיוון שכולנו טמאים. לכן הדברים היחידים שאנו המון בית ישראל קשורים על ידם עם הכהנים הם דברים הנוגעים לכבוד הכהונה, כמו, העלייה הראשונה בקריאת התורה. וכן נמנעים מלהשתמש בכהן אם לא בשכר בגלל החיוב וקדשתו. והמצווה להתברך על ידו.

ועל הכהן בימינו מוטל רק לא לשאת אישה גרושה וחללה וזונה. ולא להיטמא למתים. עקב כך תפקידו האמתי לא בא לידי ביטוי. ואף ההלכה שראוי לבית דין שיהיו בו כהנים וכן פטור מגיוס לצבא לא נוהגים למעשה, אף שההלכה בדבר כנראה שהיא אחרת.

לפי זה תפקיד הכהן בימינו אינו מורגש, ובאבלות החורבן הוא מתאבל בכפליים על החורבן הכללי ועל מצבו הפרטי.

[אכן ראויים לציון כהנים שחשו מחויבות לכלל ישראל מתוקף היותם כהנים, החפץ חיים והרב קוק וכפי

יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל כבר מהצהרת בלפור הייתה אז פקידה.

והנה אכשר דרא, לפני מספר שנים התפרסם שהרב שמואל דוד הכהן מונק מחיפה עשה תרגולים מעשיים כמו קמיצה בסולת ועוד... בימינו כבר נעשו תרגולים הרבה יותר מקיפים בכל שנה לפני פסח עושים תרגול של הקרבת קרבן פסח לפני המון עם, שאמנם עיקר תועלתו היא יצירת מודעות שצריכים להכין עצמנו לקראת המקדש שיבנה במהרה. אבל הרבה דברים מעשיים נהיו בגלל זה כמו בגדי כהונה, אימון צליית כבש או עז שלמים דבר הדורש מומחיות. ועוד הרבה דברים שיקלו את העבודה כשנזכה ויגיע זמנה.

אולם למרות חשיבות הדברים האלה להכין את עצמנו לקראת חידוש העבודה במקדש הרי הרבה דברים שהיו תפקידי הכהן והלוי בעבר, כללו הרבה יותר ככתוב (דברים לג, י'): "יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל וגו'. עוד כתוב (שם יז ח-י): "כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם ובין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבות בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלוקיך בו: ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם, ודרשת והגידו לך את דבר המשפט ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך וגו' עוד כתוב (מלאכי ב' ד-ז): "וידעתם כי שליחתי אליכם את המצווה הזאת להיות בריתי את לוי אמר ה' צ-באות: בריתי הייתה

אתו החיים והשלום ואתנה לו מורא ויראני ומפני שמי ניחת הוא: תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעוון: כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צ-באות הוא" עוד כתוב (יואל ב יז): "בין האולם והמזבח יבכו הכהנים משרתי ה' ויאמרו חוסה ה' על עמך ואל תיתן נחלתך לחרפה למשול במ גוים, למה יאמרו בעמים איה אלוקיהם?! ויקנא ה' לארצו ויחמול על עמו". עוד כתוב תביעה על הכהנים (ירמיה ב' ח): "הכהנים לא אמרו איה ה'!".

מהפסוקים שציטטנו אנו למדים על חובות הכהנים מלבד עבודת המקדש ולברך את עם ישראל, שהם צריכים ליטול אחריות על עם ישראל. ללמדם תורה לשפוט אותם בבתי הדין. להשיבם מעוון ולהתפלל עליהם [הרוצח בשגגה יוצא מעיר מקלטו במות הכהן הגדול משום שהכהן הגדול היה צריך להתפלל שלא יקרה ולכן הרוצחים שרוצים לצאת מעיר מקלטם מתפללים שמותו של הכה"ג יוקדם וקיימת לו סכנה, משום שלא התפלל עליהם כראוי, ולכן אימותיהם של הכהנים היו מספקות להם מזון שלא יתפללו על מות הכהן].

הרמב"ם (בסוף הל' שמיטה ויובל פ' יג הל' יב) כתב: "ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל בביזתה עם אחיו? מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו, ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים

שנאמר יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל. לפיכך הובדלו מדרכי העולם לא עורכים מלחמה כשאר ישראל ולא נוחלים ולא זוכים לעצמן בכח גופם. אלא הם חיל ה' שנאמר ברכ ה' חילו. והוא ברוך הוא זוכה להם שנאמר אני חלקך ונחלתך".

ובמקדש וכן בעת שהיו נגעי צרעת היו צריכים ללכת אל הכהן תפקיד הכהן להסביר לחוטא מה עליו לתקן. וגם לתקן את החברה לגזור בדידות למי שעלול לפגוע באחרים.

החשמונאים ככהנים נלחמו על קיום התורה, כמו שבחטא העגל הם ניצטוו להעניש את החוטאים. לכן גם טעו ולקחו את ההנהגה של העם לעצמם, ובמיוחד כיוון שבתקופה הקודמת הכהן הגדול היה אחראי על ענייני הציבור כלפי המלכות המצרית ולאחר מכן כלפי המלכות הסורית.

אהרן הכהן גם היה סמל ודוגמה לאומה כאמור (אבות פ"א מ' יב): "הוזה מתלמידי של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

יהושע בן גמלא הכהן הגדול בזמן שמעון בן שטח, ייסד את מסגרות החינוך הציבוריות של עם ישראל. ואלמלא הוא חלילה נשתכחה תורה מישראל.

גם שרה שנירר כבת כהן העמידה בישראל את חינוך הבנות. וכיוון ששבט לוי הקדיש עצמו לציבור זכו במתנות

התרומה והמעשר. ובימינו שכל הציבור כמעט לא נחשף למצוות הנתינה הוא לא זוכה להיות שותף בתמיכה במלמדי התורה של הדור ובהנהגתו הרוחנית של הדור. אמנם החזקת הישיבות בימינו היא מעין נתינת התרומות והמעשרות שהרי הרמב"ם (שם) כתב: "ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם, אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' והלך ישר כמו שעשהו האלוקים ופרק מעל צווארו עול החשכונות הרבים אשר ביקשו בני האדם הרי הוא נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללויים..."

לאור כל זה עלינו לחשוב כיצד להכין את הכהנים והלויים לקראת חזרת תפקידיהם בבוא העת. וגם את העם לחזור ולהיות קשורים עם הכהנים כמו שהיה בעבר שהחקלאות הייתה פרנסת רוב העם והפרשת תרומות ומעשרות הייתה מצויה כמעט אצל הכל.

אלו הדברים שנחוצים כדי ליצור מצב דומה למה שהיו הכהנים בזמן שהאומה הייתה במקומה לפני הגלות. יש ללמוד ממה שביארו המפרשים למה, הכהן צריך להחליט את ענייני הצרעת ונאמרו בזה שני טעמים: האחד קדושתו אפשרה לו להכיר את הסיבות שמשום הן הוא לקה וכך יתקן אותו. סיבה שנייה הוא מקבל שכר מהציבור לכן חובתו לטפל גם בנגעי הציבור.

מה שמוטל עלינו כיום לגבי הכהנים
והלויים...

א. לאסוף מהמקורות את מה שנכתב אודות הכהנים והלויים ולפרסמם ברבים במטרה כפולה ללמד את הכהנים והלויים את תפקידם ולעם את חשיבות הכהונה. והציבור שידע את חשיבות הכהונה והלוויה וינהג בהתאם. וזה גם ידרבן את הכהנים והלווים לעסוק בדברים שהם צריכים לעסוק. בעבר היו נוהגים להחשיב את מעשיהם של כהנים, לדוגמה כתובה אצל הכהנים הייתה כפולה משל הישראלים, מי שהיה כהן היה בודק בכשרות המשפחה של המדוברת יותר דורות מאשר היה הישראלי ממשפחה מיוחסת היה חייב לבדוק.

ב. ליצור מסגרות מיוחדות ישיבות וכוללים ללמוד את תפקידיהם המיוחדים כדי שלא רק יכירו אותם אלא גם ייטלו על עצמם למלא אותם.

ג. לחנך אותם להיות: מורי הוראה. דיינים בבתי דין. מורים ומחנכים בבתי הספר למיניהם. להיות עסקני ציבור הדואגים לטובת הציבור. להיות מגשרים ומפשרים בענייני שלום בית. עובדים סוציאליים. ואת הלויים שירה ונגינה בכלים שונים הדומים לכלי

השירה שהיו במקדש. לערב אותם בכל התרגולים הקשורים למקדש ולטהרה.

ד. לחנך את הציבור לתת כמו שמעשר הכספים ממלא את מקום מעשר עני, כך גם יתרמו למסגרות המכשירים את הכהנים והלווים לתפקידם, וגם לפרנס את אלה שיקדישו את עצמם לטובת הציבור.

ה. את הלויים לעסוק בשירה לדוגמה בשבת שהציבור אינו ממנהר ישירו הלויים את השיר של יום או רק ינצחו על השירה ויצרפו את הקהל עמם. ובשמחות כמו חתונות ושמחת תורה לעורר את הלויים להיות מובילי השירה גם מורים למוזיקה הקשורה לתפילות. וכן למחקרים המנסים לשחזר את שירת המקדש והכלים שהיו אז אחד הדברים שמנסים עתה לארגן הוא משמרות כהונה שבעבר היו כ"ד משמרות כהונה שפעמיים בשנה היו עולים לעבוד במקדש ובימינו שאין עדיין מקדש יעסקו בלימוד ענייני המקדש ובתרגולים ובלימודים וניסיונות במישור החברתי תרומה המיוחדת להם. כבר נעשו בגדי כהונה למעוניינים.

אולי יש לעשות מרכז רישומים של כהנים אלה שיש להם מסורת,

וכן מעמדות של ישראל כמו
שהיה בזמן המקדש. שהיו
מתפללים שהקרבות יתקבלו
בימינו יתפללו באופן מיוחד
לבניין המקדש ולשלום עם
ישראל.

ואלו שיש להם גנים של כהנים
שבזמן האחרון נמצא דבר כזה,
לחקור אחר משפחות שמייחסים
עצמם לכהנים במאגרים כמו
אגרון ובבית התפוצות ולהסיק מי
נקרא כהן מיוחס ומי נקרא כהן
חזקה ומי נקרא רק ספק כהן
שעליו להחמיר כישראל וככהן.

נושא התכלת בציצית,

נושא זה גם קשור לענייני אחרית הימים, כי בלי תכלת, לא תתיכן עבודת המקדש, כי הציץ קשור לראש
הכהן בחוטי תכלת. התכלת היא סמל מלכות, כמו שמסופר במגילת אסתר שמרדכי יצא מלפני המלך בבגדי
מלכות – תכלת! לכן בגולה לא היה מתאים לנו התכלת. כמו כן, התכלת מורה על קשר עם הקב"ה, כי
צבעה דומה לשמים, וכתוב שיש לעשות חלונות בבית הכנסת מכוונות לראיית שמים. וכן גם היה נראה
הקב"ה בנבואה, לנערי ישראל בהר סיני "שתחת רגליו לבנת הספיר" - אבן זו ידועה, שהיא בצבע כחול.
ובגולה היינו במצב המורה על הסתר פנים, וגם משום זה נעלמה התכלת.

התכלת בציצית שנפסקה שנים רבות מעמנו, היה זה, בגלל גזרת רומי, שכל הקשור עם הארגמן [צבעי
המלכות שאסרה רומי הם: התכלת הארגמן והאדום, כולם נוצרים מיצור הקרוי ארגמן כהה קוצים] הוא
בגד מלכים והדיוט הלובשו היה לפי חוקי רומי חייב מיתה, לכן מי שהיה לו תכלת היה בסכנה כאמור
(סנהד' יב' א'): שנתפסו על ידי הנשר (סמל רומי) והיה בידם מהנעשה בלוח (התכלת שכונתה בלשון סתר)
וזכו בס"ד להינצל מידיהם. והיות והארגמן מצוי בים התיכון, שהיה בשליטת רומא, לכן גם ליהודי בבל,
שלא היו תחת שלטון רומא, גם היה קשה להם להשיג תכלת, זה הסבר לדברי המקובלים, שכתבו שבזמנם
לא היינו ראויים לתכלת. כי כנראה שהמקובלים פירשו שזה סמל לריחוק משכינה בגלל הגלות, כי כאמור,
התכלת מסמל מלכות. וגם קרוב לה' - שתחת כיסא הכבוד היה כמראה אבן ספיר שצבעה תכלת \ כחול. זה
מוכיח על מהות צבע התכלת, שצריך לתלות בציצית. וגם, כי ארגמן הקוצים הוא התכלת של התורה, כי
אותו רדפו הרומאים. וגם כי בעולם הקדמון, לא היה ידוע על צביעה של תכלת אחרת. לכן נראה, שכל
מחשבה אולי היה תכלת אחר היא לא צודקת, כי מספק אין מוצאים מדבר וודאי.

בימינו נתגלה שוב תכלת זו. אחר ניסיונות של הרבי מראדזין, לקבוע שהוא הדיונון. וזה הופך מדעית,
וגם לא הינטנינה של הרב הרצוג, כי לא מצאנו צביעה בו, כמו שנמצאו בארגמן. אבל היות והיו עוד
דעות, אלו יצרו ספקות בלב האנשים, והתירו לעצמם משום כך, לא ללבוש תכלת. דבר זה קשור גם
להכרת המצב החדש של עם ישראל: אם אנו בגלות ממש, או כבר בתהליכי הגאולה. ולכן סובבה ההשגחה
את הטעויות הנזכרות, כדי שלא יהיה קטרוג על כך שלא לובשים תכלת בציצית

בירושלים ישנו מקום שנקרא הר ציון, ובו מצוי הקבר המיוחס לדוד המלך, מקום זה הוא בעל משמעות חשובה לאחרית הימים, כמו שכתוב (עובדיה): "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והייתה לה' המלוכה. המילים 'בהר ציון' הן בגימ' 363 כמניין הגימ' של המילה המשיח-363.

קרה עניין, המגלה לנו את יד ההשגחה העליונה שסובבה, שהמקום ישמש לעם ישראל באחרית הימים שהיא תקופתנו, לצורך חיזוק רוח האומה, זה כבר היה לפני כחמש מאות שנה. והוא השאיר רושם עד היום. וזה סיפור העובדה, שעדיו הם, שני הקברים הנמצאים עד היום שמאלה לשער יפו מבפנים. הסולטאן סולימן, ציוה לבנות סביב ירושלים את החומה הקיימת עד היום, והטיל את חובת התשלום על התושבים בעיר. והללו שיחדו את שני המהנדסים האחראים על בניין החומה, לקצר אותה, ככדי לחסוך בתשלום, ולכן השאירו את הר ציון וקבר דוד מחוץ לחומה. הדבר נודע לסולטאן, והוא הרג אותם, וקברם קיים עד היום לעדות על העובדה הזו.

ולדבר הזה, היה משמעות מיוחדת בשנת תש"ח, בשנה זו, הייתה החלטת חלוקת הארץ בין היהודים והערבים, ואזור ירושלים וסביבתה, נקבעו להיות אזור בין לאומי. כדי לבטל גזרה זו, סובבה ההשגחה, שירושלים תיפול ביד הירדנים, כדי שהתכנית המקורית של האו"ם תבטל, ואילו ירושלים העתיקה הייתה נשארת ולו חלקה בידינו, הייתה סכנה גמורה, שתכנית האו"ם תצא לפועל. כי מישראל החלשה היה אפשר ליטול מידה, לא כן מהערבים שכוחם חזק נגד האו"ם. וכעבור י"ט שנה, כשכבר התוכנית המקורית נגנזה, קבלנו את ירושלים.

הר ציון שהיה מחוץ לחומות העיר העתיקה נשאר בידינו, והוא שוחרר ביום ח' אייר שנת תש"ח. והוא נהיה מקום העלייה לרגל ומקום לתפילות, עד ששוחרר הכותל. דבר זה היה נחוץ מאד מוראלית לומר, שאף שירושלים הקדושה והכותל נפלו בידי הערבים, זה לא סימן של נסיגה מההכנות לגאולה. הנצרות שהפיצה את כזביה, להוכיח כי חלילה היהודים נענשים על שלא קיבלו את השקר שלהם, מזה שלא יחזרו לארצם, ויהיו בגלות כל הזמן. והנה הם חוזרים לארץ, ואז הם נאחזו בקש, ואמרו: הנה ירושלים המקורית, שהיא עיקר הארץ נלקחה מאתם. ולכן היה נחוץ האיזון של הר ציון, ששוחרר לפני נפילת העיר העתיקה.